

פרוטוקול מס' 102

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', כז' ~~ב~~ תשל"א - 22.2.71, שעה 9.00

אג"ט

נכחו:

חברי הוועדה:

י. ש. בן-מאיר - היו"ר
א. אבקוריון
י. קורן
י. ה. קלינגהופר
י. אדידור
ד. ארזי

מזמנים:

א. ירין - המסנה ליועץ המשפטי לממשלה
מ. ארן - משרד המשפטים
נ. רקובד - היועץ למשפט העברי,
משרד המשפטים
י. צוראלי - משרד הסעד

ד. סלחי פזכירת הוועדה:

ח. ביתן רשמו:
ד. בלוטרוזן

סדר היום:

- א) חוק השכירות (מע"פ 19-20).
ב) חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי
(מס' 33) (מע"פ 186 ב').

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אני פותח את הישיבה.

(א) חוק השכירות, תשל"ל - 1970

סעיף 19

ג. דגובור:

סעיף 19 מתייחס, כמובין, דק להחזרת מיטלטלין, שהרי מקרקעין אין להחזיר. ההלכה העברית אינה קובעת כפי שנקבע כאן, שיש להחזיר את המושכר למשכיר במקום בו נמסר, מפני שמבחינה משפטית שייך המושכר מעצם טבעו למשכיר, וממילא זכאי המשכיר לקבלו, ולא הטילו כל חובה מיוחדת כשמדובר בשכירות להבדיל מכל נכס אחר הנמצא בידי של אדם. כמובין, ייתכן שיהיו מקרים בהם המנהג הוא שמקום שקיבלת לשם אתה חייב להחזיר, ולזה מתייחס סעיף 3 בענין הסכם ונוהג. מעבר לזה אין ההלכה העברית מקיפה חובה זאת כשם שסעיף 94 למג"לה (מצטט) אינו מקיף זאת. כלומר, החובה הזאת אינה מוכרת, אלא זה ענינו של המזכיר, להוציא אותם מקרים בהם הותנה הדבר במפורש ואותם מקרים בהם הנוהג הוא שונה. אם כן, קביעה מטעם החוק בקשר לענין זה לא היתה מוכרת לא במג"לה ולא במשפט העברי.

י.ה. סלינגרופר:

ככל שהתקדמנו יותר בדיון בסעיפי הצעת החוק התברר לי יותר ויותר שיש ענין נימוחי שרצוני לתת עליו את הדעת. במספר סעיפים לא מועט מופיעות המלים "לא הוסכם" כהקדמה, אולם המצאי שלא הוסכם אחרת בחוזה חל לא רק על אותם סעיפים מפציפיים בהם הוזכרו מלים אלה במפורש, אלא גם על סעיפים אחרים, וזאת לאור ההודאה הכללית בסעיף 2(ג), לפיה חלות הנראות חוק זה באין כוונה אחרת משתמעת מן ההסכם בין הצדדים. כאן עלול להתעורר קושי אינטרפרטטיבי מה נפקא מינה בין הסעיפים בהם הוזכרו מלים אלה במפורש לבין הסעיפים האחרים שגם עליהם חלק סעיף 2(ג). האם לא רצוי לפחוק את המלים "לא הוסכם" הנזכרות, למשל, בסעיפים 5(ג), 13 ו-17? אם הוסכם אחרת, זה ממילא עדיף, כי כמעט כל החוק טובסטידיארי לעומת מה שנקבע בהסכם. בסעיף 17, למשל, אפשר לכתוב "תקופת השכירות תתחיל עם הסטירה".

אני מעלה זאת בתור שאלה, כי ייתכן שיש משמעות לכך שמדגישים בסעיפים מסויימים "לא הוסכם" בצורה שבמקומות אחרים אין עושים זאת. אולי אין רוצים להסתפק באותם מקרים במה שכתוב בסעיף 2(ג) שאין כוונה אחרת משתמעת מההסכם, אלא רוצים להדגיש שאין הודאה אחרת בהסכם. זה ענין נימוחי ואנו יבדלים להשאיר אותו להכרעה בשלב האחרון של הדיון בחוק, אבל אין לפסוח עליו בשתיקה, בלי שיוברר ויובהר בוועדה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

בעת הדיון על סעיפים אלה דובר על כך שיש להוציא מלים אלה. יש מקומות בהם רואה אני אפשרות להוציא את המלים "לא הוסכם", אך יש מקומות בהם איני רואה אפשרות כזאת, כי המלים הללו קשורות בהסכם הסעיף, וזה אמור, למשל, לגבי סעיף 16 הדין בשימוש למטרת השכירות. כאן יש צורך לדבר על השימוש המוסכם. הוא הדין בסעיף 13.

א. ירון:

התשובה היא שמבחינה אנאליטית זה יכול להיות בכון, אבל החוק אינו מדבר בשפה אנאליטית צרופה.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

יש סעיפים בהם אפשר לבטל מלים אלה לא רק מבחינה אנאליטית. אני מציע שהיועצים המשפטיים יבדקו את הנוסח בכל סעיף וסעיף בו נזכרות מלים אלה ויראו אם אפשר לפחוק אותן. ייתכן שיהיה צורך לכתוב בסעיף 2(ג) "ובאין הודאה אחרת בהסכם ובאין כוונה אחרת משתמעת מההסכם", כדי שיהיה ברור שהכוונה לשני הדברים ביחד.

אשר לסעיף 19(א), דובר על החזרה לפי

הנוהג.

בהקשר לכך נאמר שבסעיף זה או בחוק זה
תהיה הוראה הפנהירה שהכל הולך לפי

א. ידיו:

חוק השופטים.

אולם היתה הצעה שזה יהיה שונה מאשר
חוק השופטים, וכיוון שלא הצבענו עדיין
בנקודה זו הנקודה פתוחה. כלומר, בהקשר לענין זה יש הצעה לכתוב כפי
שכתבנו בסעיף 7 ולאזכר את חוק השופטים, ויש הצעה שזה יהיה שונה מאשר
חוק השופטים. אני מבקש את היועצים המשפטיים לבסח את שתי ההצעות
האלה, ואחר-כך נצביע עליהן.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

א. הנקודות:

לבני נכסי דלא ניירי אין שום בעיה.
בנוגע לפיטלטלין איני בטוח שזו
הפרקטיקה. האם מקובל ששוכר מחזיר לחנות מכונת תפירה או טלוויזיה?
אני חושב שהמקובל הוא שהמשכיר בא ולוקח חזרה את המושכר, ובדרך-כלל
יש למשכירים מכונות ניידות וקל להם יותר לקחת חזרה את המושכר. אם
כותבים כאן "במקום שבו נמסר לשוכר", פירוש הדבר שצריך להחזיר את
המושכר לחנות, ונדמה לי שההיפך מזה הוא המקובל.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

השאלה אינה מה מקובל אלא מה רצוי.

א. הנקודות:

איני בטוח שרצוי לקבוע את הדבר בצורה זו.

פ. ארן:

אם מקבל השוכר את המכונה בחנות, הרי
לכאורה הנוהג הוא שעליו להחזיר אותה
לחנות, ואם מקבל הוא אותה אליו הביתה, הרי שהמשכיר צריך לבוא לקחתה
עם תום השכירות.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

על אף דבריו של ד"ר רקובר נראה לי
הסעיף כפחות שהוא, וזאת מפני היציבות.

סעיף 20

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

מדוע מצמצמים את ההוראה לתשלום דמי
השכירות בלבד? נראה לי שיש לכתוב

כי הוא מופטר סכל החובות.

א. ידיו:

אני מסכים לתיקון זה, וזה היה אולי
פבדיל במקצת סעיף זה מההוראות הכלליות

של המחאת חיוכים.

ג. רקובר:

סעיף זה תואם לעקרונות הכלליים של
ההלכה העברית. מצד אחד, מכירה ההלכה
באפשרות של המשכיר להעביר זכויותיו לאחר למרות שהנכס מושכר. לפעשה
כבר הפוסקים מדברים על דבר זה, כלומר, למרות שהמשכיר הקנה זכויות
לשוכר, אין השוכר יכול לעכב בעד המשכיר פלהעביר זכויותיו כבעלים
לאחר, ופסילא עוברות הזכויות לבעל החדש. מאידך גיסא, נדרש אף הסייג
הזה שתייה ידיעה מצד השוכר על ההעברה, ואם אין ידיעה, הוא יכול
להפסיך בחיוביו הקודמים, כי אי-אפשר לחייב אותו על מה שלא בידיעתו.

(היו"ר קורא את הצעות חברי-הכנסת פת ופרוש בקריאה הראשונה של החוק)

פ. ארן:

לפעשה חלק מסוגיה זו מכוסה על-ידי
חוק המחאת חיוכים. יש כאן הקלות
לעומת חוק המחאת חיוכים או סטיות פפנו, אבל פרט להקלות או לסטיות
אלה יחול החוק ההוא. גם כאן נאמר שאפשר להעביר זכויות ככתוב שם,
אלא שהוספנו בחוק שלפנינו, שאם העביר המשכיר זכויות, מועבר פסילא
גם החוב. אנו אופרים שקנה-הסידה אינו אם פעל בתום לב, אלא אם ידע.

א. אנקוריון:

אם כבר מדכרים על ידיעת השוכר, מן הראוי לקבוע גם את הפרוצדורה של ההודעה לו ולכתוב: כל עוד לא הודיע המשכיר, או לא הודיע לו רוכש הזכויות, על ההעברה בכתב. אם לא תיפסד לו הודעה בכתב, יהיה תמיד ויכוח אם ידע או לא ידע על ההעברה.

י.ה. פלינגהופר:

אם העביר המשכיר את כל זכויותיו לשלישי, הרי שהכתוב "יבוא רוכש הזכויות במקומו" בכל הנוגע לחוזה השכירות אינו מעורר בעיות, אבל אם העביר רק חלק מזכויותיו והוא מתחלק בבעלות עם שלישי, הרי יש בעלות משותפת, ולפי הכתוב בסעיף יוכל רוכש הזכויות לבוא אחד כך במקום המשכיר בכל הנוגע לחוזה השכירות.

א. ירין:

הכוונה היא שהוא יבוא במקומו באותן זכויות שרכש.

י.ה. פלינגהופר:

השאלה היא אם אין צורך להבהיר כי זה רק בגבולות הזכויות שרכש, או שזה מחייב ההגיון. לפי פירוש דווקא יבול הרכש הזכויות לבוא במקום המשכיר בכל הנוגע לחוזה השכירות אפילו רכש רק חלק מהזכויות.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

צריך בכל זאת לסמוך על ההגיון של מפרשי החוק.

האם אתה עומד על הצעתך, חבר-הכנסת אנקוריון? הרי ברור שהשוכר יודע על ההעברה, כי היה עד לחוזה. החוזה נעשה בנוכחותו, וכלום צריכים לפסוד לו גם הודעה בכתב?

א. אנקוריון:

רק במקרים יוצאים מן הכלל עד השוכר לחוזה. אם אדם פוטר ביתו, האם הוא מזמין את הדיירים השוכרים שיהיו נוכחים בעת חתימת החוזה? איך יידעו השוכרים על ההעברה? הוא הדין בטיטלסלין, כשבעל חנות המשכיר מכשירי טלוויזיה, למשל, מעביר את החנות לאחר.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אם המשכיר מודיע לקונה על ההעברה, כהצעתך, הרי זה עוזר לשוכר, אבל מה זה עוזר לו שהקונה מודיע לו על כך?

א. ירין:

הצעת המשכיר או רוכש הזכויות יפסוד לו הודעה. זה ניתן לשיקול.

א. ירין:

בנקודה זו הבעיה היא בעיה של מדיניות, ולא בעיה משפטית. אם רוצים להגן על דרכי התנהגות הגונה, צריך להסתפק בזה שענין ההעברה נודע לשוכר, ולא לומר כי מפני שלא קיבל השוכר הודעה בכתב הוא ימשיך לשלם למשכיר הקודם, למרות שידע בדיוק כי היתה העברה. אם, לעומת זה, אין סתכוננים ורוקא להבטיח התנהגות כזאת, כי אם להעמיד את הדבר רק על ההודעה הפורמלית, כי אז טובן שדרושה הודעה בכתב ודווקא על-ידי צד מסויים, וכל זמן שלא קיבל השוכר הודעה כזאת צריך הוא לשלם למשכיר הקודם, לרמות שהוא יודע שאינו בעל הבית שלו. בחוק הסחאת חיוכים קיבלנו אותה עמדה כפי שהיא מוצעת כאן, שלא חשוב מאין באה לו הידיעה.

פ. ארן:

דווקא הדוגמה שהביא חבר-הכנסת אנקוריון פוכילה למסקנה שרצוי שההודעה לא תהיה בכתב. בחוק הסחאת חיוכים אפשרנו הקלה בהסחאת חיוכים ואמרנו שהסחאה היא בעל-פה, והפסוד של החייב קיים רק עם פעל בתום לב. אולם נניח שאדם קנה פשהו בהקפה בחנות וכעבור זמן מה הוא רואה שעל החנות תלוי כבר שלט אחר ויש בעלים אחרים. האם הוא יילך לשלם לפונד הקודם? אם הוא יודע על ההעברה, הוא צריך לשלם לבעל החדש. גם אם השוכר מקבל הודעה בכתב על ההעברה, מנין לו שהמשכיר בכתב אותה? אולי פשהו אחד כתב אותה בשמו של המשכיר. כל הדברים האלה הם ענין של הוכחות, ולא ענין של החוב המהותי. אם ידע השוכר על ההעברה, הרי ידע על ידי...

ג. רקובר:

דומה שיש כאן מקום להבחין בין זכויות שנמלדו מחוזה השכירות עד למועד ההעברה לבין הזכויות המתחדשות ממועד ההעברה ואילך. כלומר, בשני הדברים שאסרתי קודם מתייחסים לזכויות הנובעות ממועד ההעברה ואילך, ואם שילם השוכר דמי שכירות בתחילת השנה ובסחצית השנה הועברה הבעלות, ברור שבמשך מחצית השנה זכאי רוכש הזכויות לקבל דמי שכירות, אבל אינו זכאי לקבל דמי שכירות על מחצית התקופה הראשונה בה היתה הבעלות ביד המשכיר הראשון. הסעיף אינו מתייחס לזה, ודומני שזה עלול לגרום לאי-בהירות בנקודה זו.

י. קורן:

הבעיה היסודית היא למה אנו חותרים, ואנו חותרים ליחסים תקינים בין השוכר לבין המשכיר לגבי ההתחייבות. לכן, אם זה אמנם ענין של סדיניות כפי שאמר פרופ' ידין, צריך שהסדיניות שלנו תיצור כהירות ביחסים שבין הצדדים. מדוע לא יבטיח המחוקק לפחות צעד שיעמיד את השוכר במצב בו יודע בדיוק למי עליו לשלם? מה פירוש - הוא שמע או ידע? על-ידי אי-בהירות זו יוצרים קונפליקטים חדשים. אם יוצאים מהנחה שרוצים לתאם את היחסים בין הצדדים ולמנוע תקלות, הרי הצעתו של חבר-הכנסת אנקוריון טובה. ההודעה סותרת פרצה.

היו"ר י.ש. בן-סאיר:

כתוב "יבוא רוכש הזכויות במקומו בכל הנוגע לחוזה השכירות". גם זה תלוי בהסכם בין הצדדים. ד"ר רקובר העלה לפנינו אחת הבעיות: בהסכם בו מעביר המשכיר את זכויותיו הוא אומר, שהוא מעביר את זכויותיו במשכר, הן בהווה והן בעבר, אולם עד שיפוג זמן השכירות הוא ממשיך לגבות את דמי השכירות, ולא רוכש הזכויות. בסעיף 2(ג) מדובר על חוזה שכירות בין המשכיר לבין השוכר, אך לא על חוזה בין המשכיר לבין רוכש הזכויות, ולא כתוב בשום מקום שכלפי זה קובע האמור בהסכם. בסעיף 20 נאמר שרוכש הזכויות בא במקום המשכיר בכל הנוגע לחוזה השכירות, ומה אם כתוב בהסכם שלא יבוא במקומו בכל, אלא רק בחצי? לאחר שיקול אני חוזר להצעת חבר-הכנסת קלינגהופר. נקודה זו צריכה להיות ברורה, ואני חושב שהדבר צריך להיכתב במפורש. עובדה היא שהחוק העברי דן בדברים אלה והביא בחשבון אפשרות כזאת.

נקודה שניה - על אף שהדברים כתובים בחוק המחאת חיובים יש מצב של אי-בהירות. איני דואג כל כך למעשה רמאות של השוכר כלפי המשכיר, שהרי לשוכר אין מה להפסיד והוא צריך לשלם את מה שהוא חייב לשלם בין למשכיר ובין לרוכש הזכויות. עלול להיות מעשה רמאות מצד המשכיר, וזה נובע לחוזה בין המשכיר לבין רוכש הזכויות. זה האחרון צריך להבטיח עצמו מפני רמאות. אני דואג לדבר אחר: השוכר אומר כי הופנתה תשומת לבו לכך שהמשכיר סכר את המושכר, והמשכיר סוען שהענין טרם הסתיים, שעוד לא נעשה הרישום בטאבו, שביטל את החוזה והחוזה אינו קיים, או מסמיע דברים כיוצא באלה. במקרה כזה לא ישלם השוכר לא לזה ולא לזה ויהיה פסור לגמרי סתשלום כי אינו יודע למי לשלם. אם הוא אדם זהיר, הוא לא ישלם בינתיים גם לא לקונה מפני שמע שיש איזה סכסוך בינו לבין המשכיר. אם כן, לא תהיה כאן יציבות.

י.ה. קלינגהופר:

מר ארן הבחין בין ההסדר המטריאלי לבין הצדדים הפרוצדורליים או צדדים של ראיות. אם אחרי העברת הזכויות לשלישי ממשיך השוכר לשלם למשכיר, ורוכש הזכויות פונה לשוכר ומתוך כך נוצרת פלוגתה בין השניים, על מי נטל ההוכחה בענין הידיעה, על השוכר או על רוכש הזכויות?

א. אנקוריון:

ככל שנמשך הוויכוח מתבהרת המחשבה יותר ויותר, ואם קודם היסטתי במקצת בהצעת, הרי עכשיו מסתבר לי שאני צריך לעסוד עליה. קודם כל, אנו אמנם חותרים ליציבות ואיננו צריכים לנסח טלכתחילה את החוק בצורה שתשאיר מקום למשפטים. בסעיף זה ניתנת למשכיר זכות להעביר זכויותיו לאחר, בעוד שלשוכר אין נותנים זאת לפי האמור בסעיף 21. כלומר, אנו נותנים למשכיר פריבילגיה מסויימת. איני מערער על זכות זו, אבל ברצוני להשיג על שני דברים: ראשית, אני דואג לרוכש הזכויות, שאם הוא בא במקומו של המשכיר, יקבל את המגיע לו ויהיה בטוח במה שהוא צריך לקבל. שנית, אם השוכר

א. אנקוריון:

משלם, צריך שיהיה בטוח כי הוא משלם לאדם הנכון, ונוסף לכך גם איני רוצה שהוא יוכל להתחמק ולהשתמט מחובתו. ואמנם ישנם מקרים כאלה בפרקטיקה. למשל, כשנפטר המשכיר יש שמתעוררת בעיה פני היורשים, ובייחוד בשכירות דירות אנשים רגישים מאוד בענין בפיגור, שמא יצור הדבר עילת פינוי, ויש מקרים רבים בהם רבים היורשים ביניהם, וזה אומר תשלם לי, וזה אומר תשלם לי.

לכן אני חושב שזה מוצדק להטיל חובת מסירת הודעה, ואם קודם אמרתי שהיא צריכה להימסר על-ידי המשכיר או על-ידי רוכש הזכויות, הרי עכשיו אני אומר שיש לכתוב כי המשכיר ורוכש הזכויות יתנו הודעה כזאת לשוכר. או נכתוב: המשכיר, או המשכיר ורוכש הזכויות יתנו הודעה. לדעתי, גם אין כל מניעה לדרוש מהם הודעה בכתב כדי להסיר כל ספק.

א. ידיו:

איני מתנגד לדרוש מסירת הודעה על-ידי אחד הצדדים או על-ידי שני הצדדים במקום הפתרון המוצע כאן. לעומת זאת, לא נראות לי הנקודות האחרות שהועלו. כאן מדובר על מקרה מיוחד בו העביר המשכיר לאחר לא את הזכות לדמי שכירות, אלא את זכויותיו במושכר, וכתוב שאם עשה כן, יבוא במקומו רוכש הזכויות. כמובן, יכולים הם להסכים ביניהם שדמי השכירות עד לתאריך ההעברה או על לתאריך מאוחר יותר יגיעו דווקא למשכיר או דווקא לרוכש הזכויות, אולם מה שכתוב בסעיף הוא, שלגבי התוצאות בא רוכש הזכויות במקום המשכיר, ואם יש טענות על חובת תיקון, למשל, אין החובה חלה על המעביר, אלא על הרוכש, וכן שאר החיובים והזכויות של המשכיר.

אם הולכים לפי הגישה של חבר-הכנסת אנקוריון, יש לומר כי כל עוד אחד הצדדים או שני הצדדים לא מסרו הודעה בכתב לשוכר, על השוכר להמשיך לשלם למעביר, או שאנא מופטר בקיום חיוביו כלפי מעביר הזכויות.

פ. ארן:

הכנסת קיבלה לא מזמן שני חוקים הדנים בענין זה. בוועדה שדנה בחוק הכללי - חוק המחאת חיובים - היה היושב ראש חבר-הכנסת הלוי והוא בדק את החוקים בעולם בנושא זה, ובאופן מפורש לא עמדנו על כך שההודעה תהיה בכתב. גם בחוק המקרקעים דנו בנושא דווקא ומבחינה מסודיימת דצינו למשות מהחוק הכללי לגבי הנושא של העברת משכנתה הנדון בסעיף 87 לחוק המקרקעים. בסעיף זה נאמר: "הועברה המשכנתה ולא נודע לחייב על ההעברה, מופטר הוא על-ידי תשלום החוב לבעל המשכנתה הקודם". גם כאן לא כתבנו שצריכה להימסר לו הודעה בכתב. אין לי התנגדות עקרונית להוספת המלה "בכתב" ואמרתי דברים אלה רק מפני שרצוי לשקול אם נושא השכירות שונה עד כדי כך שהוא מחייב הסדר שונה מכל ההסדרים המיוחדים שעשינו עד עכשיו.

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

אמנם החלטנו כך בשאר החוקים, אבל אנו יכולים לשנות את דעתנו בחוק זה. אולם פרופ' ידין פירש זה עתה את הכתוב כלפי החובות של המשכיר, בעוד אני לא פירשתי זאת כך.

א. ידיו:

כתוב "בכל הנוגע לחוזה השכירות".

היו"ר י.ש. בן-טאיר:

זה מעורר בי ספיקות בעיקר לגבי מעיפסם 6, 7 ו-8. בחוק האנגלו-סאכסי רצו לסתום בדרכים שונות את הפירצה שנוצלה על-ידי בעלי חובות, אשר העבירו נכסים לקרוב משפחה. מתקבלים חוקים שונים באנגליה, בארצות-הברית וגם אצלנו כדי לקבוע שהעברה כזאת אינה תופסת. לפי האמור בסעיף שלפנינו משכיר שקיבל, כעבור זמן סביר לאחר קבלת המושכר, דרישה מאת השוכר לתקן דבר מה ואינו רוצה לעשות זאת ומעדיף לא לקבל דמי שכירות או לבטל את החוזה ובלבד שלא לבצע את התיקון שהוא חייב לעשותו לפי החוק - יעביר את זכויותיו במושכר למישהו אחר, כשאותו רוכש זכויות אינו מסוגל לבצע את התיקון. אני מדבר כזה על מקרה שהשכירות אינה מספקת והתיקון דורש יותר. אינני יודע אם יוכל המשכיר לשחרר עצמו מכל חובותיו על-ידי העברת הזכויות למישהו אחר.

אבל זאת כל הרבותא בסעיף.

א. ידיו:

- אחרת זה כתוב בחוק המחאת חיובים.

ס. ארן:

להלכה יכול אדם להעביר רק זכויות, לא חיובים, אבל כדיון כאן אמרנו שבשכירות המצב שונה. אדם היכול לעשות עיסקות כאלה מסכים בית ואחר-כך מעביר את זכויותיו למישהו אחר. אם אין לו רכוש, אין לו מה לתקן. לכן אמרנו שבעל הרכוש הוא שצריך להיות המתקן, ואז יש לשוכר נגד מי לפעול.

נראה לי שחובות סטויימות של המסכים

היו"ר י.ש. בן-סאיר:

צריכות להיות מוטלות עליו גם לאחר

שהעביר את זכויותיו. אתן דוגמה: מסכים שיש לו בית עם משכנתה מכר את הבית, וכאן מבחין אני בין המשכנתה על הבית עצמו לבין שטר המשכנתה. נכון שכאשר מוכר המסכים את הבית עובר יחד עם זה גם השעבוד על הבית, והבית אחראי על המשכנתה, אבל אם הוא חתם בעצמו על השטר, הוא אינו פוטר את עצמו על-ידי כך והוא ממשיך להיות אחראי על השטר שעליו חתם על אף שמכר את הבית. על זה אני מדבר.

זו שוב שאלה של מדיניות. התפיסה של

א. ידיו:

הסעיף היא, שאם אדם השכיר רכוש שלו,

הוא רשאי להעביר אותו. התוצאה היא שהשוכר צפוי תמיד לזה שלא המסכים יהיה הצד שכנגד שלו, אלא שהוא יתחלף עם מישהו אחר על-ידי שיעביר לו את הרכוש.

ראשית, אני מבין שאין נטייה בסעיף לפצל

נ. רקובר:

את ההוראות מבחינת מועד החיובים, כלומר,

להבחין בין החיובים שנוצרו עד להעברה לבין אלה שנוצרו ממועד ההעברה ואילך.

הצעתי - ודומני שפרופ' ידיו הסכים לכך -

היו"ר י.ש. בן-סאיר:

שנכתוב: בכל הנוגע לחוזה השכירות,

אבל לפי הסכם ביניהם.

- בכל החיובים, אבל בלי אבחנה בין

א. ידיו:

חיובים קודמים לבין חיובים חדשים.

כיוון שכך רציתי להצביע על זה שכלפי

נ. רקובר:

אותם חיובים שנוצרו כבר לטובת בעל

הבית הראשון פוסקת ההלכה בכיוון של ודאות ויציבות. בענין המחאת חיובים - ועל זה דיברנו בשעתו - אין ההלכה העברית משאירה את הדבר באופן גמיש כל כך כפי שהחוק שלנו עושה, ובכל מקום נדרש, כפי שזה נקרא בהלכה העברית, מעמד שלושתם, כלומר, צריכים להיות נוכחים שלושת הצדדים: החייב, הנושה ומקבל הזכות, ועל-ידי מעמד הנוכחות המשותפת של שלושת הצדדים יש ודאות ברורה כי מאותו רגע עוברת הזכות שיש לראובן - לשמעון, ולוי עומד במקום, נוכח וער להעברת הזכויות הללו. פירוש הדבר שנדרשת ידיעה ברורה מאוד - דבר שאין בחוק המחאת חיובים. זה מצביע על כך שהמשפט העברי שואף לוודאות זאת הנדרשת בשעת העברת הזכויות מאחד לשני. זה באשר לענין צורת העברת הזכות.

מכל מקום דבר ברור הוא שלפי ההלכה

העברית אפשר להעביר רק זכויות ולא חובות, כלומר, אי-אפשר להעביר חוב פאסיבי בניגוד לרצונו של הנושה. אנו צריכים להיות ערים לפרובלמה זו בסעיף, אלא שדומה שאין צורך להרחיב ולומר שהמסכים לא יוכל להעביר חובותיו לבעל החדש, כי אם יש דרך ביניים, שאולי כדאי לחשוב עליה כדרך לפתרון, והיא שהמסכים יוכל להעביר את כל מכלול החיובים הנובעים מחוזה השכירות, ורוכש הזכויות יהיה ראשון למילוי החיובים הללו, אלא שהמסכים לא יוכל להסתלק לגמרי במקרה שרוכש הזכויות אינו מסוגל למלא חיוביו לפי החוזה. בדרך זו תבוא על סיפוקה הדרישה לבטחוננו של השוכר מצד אחד, ומצד אחר, יוכל המסכים להשתחרר ברוב רובם של המקרים מחיובים הנובעים מחוזה השכירות.

א. אנקוריון:

בפרקטיקה היו לי מספר מקרים של חנויות סופר-מרקט, בהם יש גוף הרוכש את הבעלות ומשכיר אחר-כך למספר שנים את החנות לאגודות צרכניות. התנאי המקובל שאנו מכניסים במקרים כאלה הוא שהמשכיר יוכל להעביר זכויותיו בלי לשאול את השוכר, אולם אנו תמיד מוסיפים: בתנאי שכל חיוביו של המשכיר כלפי השוכר עוברים אל רוכש הזכויות. נדמה לי שהפסקו "יבוא רוכש הזכויות במקומו" עונה לענין זה, וכוונתו גם לחיובים וגם לזכויות. ייתכן שהיה צריך לפרש ולומר: הן בנוגע לזכויותיו והן בנוגע לחיוביו.

א. ידין:

אין התנגדות להבהיר שבמלה "כל" הכוונה גם לחיובים.

א. אנקוריון:

לעצם הענין אין להתנגד מלכתחילה, כי הוא מתאים לחיי המעשה. אני חושב שבעלי הנכסים שומרים להם תמיד את הזכות להעביר נכסיהם ללא קבלת הסכמה של השוכר, ולכן איני רואה מדוע לא יוכל החוק לקבוע דבר דומה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

דומני שיש הסכמה לכתוב "יבוא רוכש הזכויות במקומו בכל הנוגע לחוזה השכירות, אלא אם הוסכם אחרת בין רוכש הזכויות לבין המשכיר".

א. ידין:

אני מתנגד לכך, כי איננו מדברים על ההסכם בין המעביר לבין רוכש הזכויות, אלא על תוצאות ההעברה כלפי השוכר.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אבל מה אם כתוב בפירוש בחוזה שתוצאות ההעברה יהיו אחרות? אפשר שיכתבו שכל זמן השכירות ימשיך השוכר לשלם דמי שכירות למשכיר הקודם. במקרה כזה יטען השוכר שאינו יכול לשלם למשכיר, כי כתוב בחוק שהכל עובר לרוכש הזכויות. אפשר גם שיוסכם בין המשכיר לבין השוכר שזה האחרון ישלם דמי שכירות בסוף. במקרה כזה יכול המשכיר לומר לרוכש הזכויות כי הוא יקבל דמי שכירות בעד מחצית התקופה, ואילו את החצי השני הוא עצמו - המשכיר - יקבל. אם כן, צריך שייכתב בחוק "אלא אם הוסכם אחרת".

ס. ארן:

אשר לאסור ברישה, זה כמות מסילא בחוק המחאת חיובים. מה שמעיק זה בא להוסיף הוא, שאם העביר המשכיר את הכל, יוכל להתפטר מהמושכר. רצינו לתת כאן אפשרות לבעל הבית להתפטר מהמושכר ולעשות מה שאמר חבר-הכנסת אנקוריון כי עושים למעשה. איננו פוגעים על-ידי כך בשוכר, כי יש לו אובייקט שממנו יוכל לפרוע כל החיובים כלפיו.

י.ה. קלינגהופר:

מה בקשר לשאלה ששאלתי ביחס למקרה שהשוכר הוסיף לשלם למשכיר?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אם תקבל הצעת חבר-הכנסת אנקוריון, תהיה שאלה זו מיותרת.

א. ידין:

לדעתי, גם אז תמשיך השאלה להיות קיימת. במקום "ידיעה" יהיה כתוב פשוט "קבלת הודעה", אבל חובת ההוכחה ברורה כאן. מי שטוען שהוא מופטר צריך להוכיח את הדבר.

ס. ארן:

גם מוצדק להטיל את חובת הוכחת הידיעה על האדם הטוען שלא ידע על כך, כי לצד השני קשה להביא הוכחה בענין זה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

בחוק בדבר תרופות בשל הפרת חוזים אמרנו שהוא צריך לשלוח את ההודעה בדרך מקובלת.

א. אנקוריון:

איני בטוח שצריך להטיל את חובת ההוכחה על השוכר.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
נצביע את הצעת חבר-הכנסת אנקוריון שבמקום "כל עוד לא ידע השוכר על ההעברה" יבוא: "כל עוד לא שלח המשכיר - ואני מציע לך, חבר-הכנסת אנקוריון, להוציא את רוכש הזכויות, כי פה שחשוב לשוכר הוא מה שאומר המשכיר - הודעה בכתב לשוכר על ההעברה".

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת אנקוריון לכתוב "כל עוד לא שלח המשכיר הודעה בכתב לשוכר על ההעברה" במקום "כל עוד לא ידע השוכר על ההעברה" - נתקבלה.

א. ידין: דובר על כך שבסוף הסעיף נתייחס לכל החיובים ולא רק לדמי שכירות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: יש הסכמה לזה.

כיוון שקיבלנו את ההצעה הנ"ל של חבר-הכנסת אנקוריון, אנו צריכים להכניס סעיף כמו זה שבחוק תרופות בשל הפרת חוזה האומר איך תישלח ההודעה.

א. ידין: די שאנו כותבים שההודעה תהיה בכתב.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מציע שרוכש הזכויות יבוא במקום המשכיר מיום ההעברה ואילך, ולא על מה שהיה בעבר, לפני ההעברה. לאסור, אם העביר המשכיר מושכר שחל עליו סעיף 6, המשכיר אחראי.

א. ידין: אם יש צורך בתיקון ובאמצע מעביר המשכיר את זכויותיו, מה עובר על-ידי כך?

היו"ר י.ש. בן-מאיר: - עוברות כל החובות של השוכר כלפי המשכיר מיום ההעברה ואילך; עוברות כל מיום ההעברה ואילך. חוב שנוצר לפני ההעברה ממשיך המשכיר לשאת בו.

א. ידין: אם כן, את התיקון ידרוש השוכר מבעל הכית הקודם. איך יודעים אם הדבר הדורש תיקון היה לפני ההעברה או אחריה?

היו"ר י.ש. בן-מאיר: כתוב בסעיף 6: "המשכיר לא קיים את חיוביו אם מסר לשוכר נכס שבזמן המסירה לא התאים... וב-(ב)(2) באותו סעיף כתוב "הוא לא הודיע עליה למשכיר... זולת אם ידע המשכיר על אי-ההתאמה". במקרה כזה יאסר רוכש הזכויות שלא ידע על אי-ההתאמה. אולם אם תתקבל הצעת ד"ר רקובר, שתהיה ערבות על כלל החובות של המשכיר, תיפול הצעתו.

א. ידין: זו תהיה הכבדה קשה מאוד על המסחר בנכסים, כפי שתיאר אותו חבר-הכנסת אנקוריון. אם נכתוב דבר כזה, ייצא שלמעשה לא נפרדים הצדדים לעולם, אלא נשארים מדובקים זה לזה, ואם פונה השוכר אל הבעל הקודם על-פני ערבות שלו, הרי הבעל הקודם צריך לבוא אל הבעל החדש ולבקש שיפוי, כי היה רק ערב לו. איני חושב שזה נחוץ. זה די סביר שהשכירות אינה מונעת מבעל הנכס את הזכות להעביר את הנכס, ואז אוסרים לשוכר שיש לו צד שכנגד אחר ונגדו הוא יכול לקזז, כלומר, אם יש לשוכר הפחתת שכירות מפני אי-תיקון, הוא מסלם פחות, והדברים מתנהלים בדרכם.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: כינתיים אנו מקבלים את הסעיף בשני תיקונים, ואת הצעתי אנסח ואביא לפניכם.

י.ה. קלינגהופר: מדוע כתוב "רשאי להעביר" ולא "רשאי להסחות"? הלא מדברים על המחאת חיובים. לכאן? נאמר לנו שלמע"ף זה יש משמעות רק בגלל ההסדרים הפיננסיים הפועלים לעומת חוק המחאת חיובים.

בחוק זה מדברים על המשמעות שיש להעברת
הזכס כלפי היחסים שבין המשכיר והשוכר.

נ. רקובר:

מעבר לזה אין חוק השכירות דן.

דומני שיש כאן איזו אי-האחדה של
סונחים, אם כבר דיברנו שם על המחאת

י.ה. קלינגהופר:

חיוכים.

בסעיף שלפנינו מדובר על מסגרת הרבה
יותר רחבה, ו"רשאי להעביר" כולל גם

נ. רקובר:

המחאה וגם זכויות עצמיות של הבעלים.

סר ארן הציע הצעה, שמאוד נראית לי,
לכתוב "העביר המשכיר זכויותיו".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אזי אפשר לומר "הימחה" במקום "העביר".

י.ה. קלינגהופר:

הרישה אינה באה לחדש בסובן זה שבעל
הזכס יכול להעביר את הזכס, אלא היא
באה לחדש רק בסובן זה שאפשר להעביר אותו למרות שהוא מושכר.

א. ירין:

אני סבין שאין התנגדות להצעתו של סר
ארן לכתוב "העביר המשכיר זכויותיו".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

נגיש לכם נוסח של הסעיף.

א. ירין:

אחרי-כן רא

חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 33)

טעיף 186ב

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: משרד המשפטים הכין הצעה לניסוח הסעיף:
" (א) הורה או אפוטרופוס של קטין המוסר,
או מרשה למסור, את הקטין למי שאינו הורהו או אפוטרופסו, ויש במסירה
משום התנערות מחובותיו או זכויותיו כלפי הקטין, דינו - מאסר שלוש
שנים.

(ב) תהיה זאת הגנה טובה בפני אישום לפי
סעיף זה אם הנכח שמסירת הקטין היתה למטרת אימוץ לפי חוק אימוץ
ילדים, תש"ך-1960, או לזמן קצוב מראש של לא יותר משישה חודשים".

א. ידין: בישיבה הקודמת היו השגות על המלים "שלא
לשם אימוץ", בעיקר על-ידי חבר-הכנסת הלוי.
מפני זה אנחנו מציעים עכשיו לא להגיד "לשם אימוץ", אלא, "למטרת
אימוץ לפי חוק אימוץ ילדים, תש"ך-1960". התעוררה השאלה אם הכוונה
היא לאימוץ לפי חוק או שלא לפי חוק. לפיכך, אנחנו מציעים לכתוב
זאת במפורש.

נקודה שניה: הוצאנו את המלים "כין לצמיתות
ובין לתקופה". הבאנו את הענין של התקופה רק בתור אחת ההגנות, מאחר
ואם מדובר בסידורים זמניים, המוגבלים מראש לתקופה קצרה יחסית - כאן
מוצעת תקופה של 6 חודשים - זה כאילו סותר את האפשרות שהיתה פה
התנערות מחובות וזכויות, ומפני זה, זה יכול לשמש הגנה. מובן שקשה
לתאר שבמקרה שמישהו מסר את הילד לתקופה של פחות מששה חודשים, שבכלל
יתחילו להגיש נגדו משפט פלילי, אבל, איננו סומכים על זה; אנחנו רוצים
שגם זה יהיה כתוב כאן.

שתי נקודות שהועלו בישיבה הקודמת אינן
מופיעות כאן - 1. הצעת היושב-ראש הקבוע של הועדה, חבר-הכנסת בן-מאיר,
שהיה זו הגנה טובה, או על-כל-פנים, שלא תהיה זו עבירה, אם המסירה
נעשתה באמצעות פקיד הסעד, בידיעתו או בהסכמתו. כבר הסברנו מדוע
איננו מציעים להכניס זאת. איננו רוצים לסבך את פקיד הסעד בתהליך
שבכלל איננו לפי הפסים של החוק. 2. חבר-הכנסת אנקוריון הציע
להוסיף את המושג "קרוב משפחה". לא התנסנו זאת, מן הסיבות שדובר
עליהן בישיבות קודמות. איננו חושבים שמסירה תוך התנערות מחובות
וזכויות, אפילו לקרובים, צריכה לבוא שלא בדרך של אימוץ רשמי לפי
חוק אימוץ ילדים, מפני שגם לקרובים האלה, עם כל הרצון הטוב, אין
שום התחייבויות כלפי הקטין.

י.ה. קלינגהופר: כאשר מוסרים ילד למישהו על-מנת שידאג
לילד - זו לא התנערות מחובות. אם יש בסחון
שהשלטונות עצמם ידאגו לילד - זו לא התנערות.

א. ידין: לפי המיבנה של הסעיף התביעה צריכה להזכיר
גם את המסירה וגם את ההתנערות.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: מה יהיה במקרה שמשפחה ענייה מוסרת ילד
לפנימייה ואינה משתתפת בהחזקתו, באיזו
צורה שהיא? יש הרבה מקרים כאלה.

א. ידין: זו צורת קיום הדאגה שלהם. קשה להם להחזיק
את הילד והם מצליחים להכניסו לפנימייה.
שם מישהו אחר משלט בעדו. על-ידי זה הם מקיימים את הזכויות והחובות
שלהם.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: אבל, זה ממש על סף האחריות הפלילית.

י. קורן:

אם אין התנערוּת ואין רצון להשתחרר מחובות, מדוע להגביל את התקופה ל"שישה חודשים"?

י.ה. קלינגהופר:

אם אין התנערוּת, אי-אפשר להאשימו.

א. ידין:

אני לא צריך את הענין של "שישה חודשים". הכנסתי זאת, כי זה הועלה כאן.

י. קורן:

אם לא יוזכר הענין של "שישה חודשים", אפשר יהיה להוכיח, לפי סעיף (א), שלא היתה התנערוּת, ואז יכולה להיות גם תקופה של שנה. אם מכניסים את הענין של "שישה חודשים", הרי כל מקרה שהוא עד לתקופה של "שישה חודשים" יהיה מוצדק.

י.ה. קלינגהופר:

אולי אפשר לכתוב: לתקופה סבירה, לפי הנסיבות.

י. צוריאלי:

בסעיף 8(ב) לחוק הפיקוח על מעונות כתוב: "סעיף קטן א' לא יחול על מי שקיבל ילד שאינו בעל מום גופני או לוקה בשכלו להחזקה למשך זמן שאינו עולה על 3 חודשים". הכוונה היתה לתקופות הקיץ בהן אדם מוסר לעתים את ילדיו לחבר או לקרוב רחוק, על-מנת שיהיו בהחזקתו. מכאן צץ הרעיון להגביל גם כאן את התקופה.

יש חשש אחר, שיכול להיות בעקבות התקופה של שישה חודשים - יכולה להיות התנערוּת לתקופה קצרה יותר ואז יהיה פטור.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: מסוכן מאוד להשאיר בחוק פלילי דבר כזה.

י.ה. קלינגהופר:

בדיני עונשין יש אלמנט של סבירות. אני יכול להביא כדוגמה את חוק בטחון המדינה. הורה ואפוטרופוס ננשאים באחריות מסויימת. צריך ללמד אותם מה התקופה הסבירה, שבמשך אותה תקופה מותר להם למסור את הילד לזולת. הסבירות פה, אף-על-פי שמדובר במשפט פלילי, אינה צריכה להפריע לנו. זה ייצור גמישות משני הכיוונים וגם יתן כיסוי למה שנציג משרד הסעד אמר.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: היות ואני מפקפק בכלל בצורך בסעיף הזה, לא אוכל להצביע בעדו אם לא יהיו הגנות מספיקות.

בישיבה קודמת הצעתי, שתהיה זאת הגנה טובה אם המסירה היא לקרוב, ותהיה הגדרה של "קרוב" הכוונה היא לסבא וסבתא, אח או אחות, דוד או דודה.

י. קורן:

לאיזו תקופה?

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: לא הצעתי שזה יהיה קשור לתקופה.

אם מקבלים את הסעיף, הוא יחולק לשני חלקים. בחלק הראשון תוגדר העבירה ובחלק השנה נאמר מה הן ההגנות. האם יש הערות לחלק הראשון, לסעיף (א)?

א. ידין:

לסעיף (ב) - ענין הסבירות איננו מתאים כל-כך. בחוק בטחון המדינה צריך לתת הסבר סביר, שבמגע עם הסובין לא היה סיכון בטחון; יודעים באיזה כיוון צריך להסביר זאת. כאן לא ידעו לאן תקשר המלה "סבירה", כאשר מדובר ב"תקופה סבירה". אם נותנים ילד למסיון עד הגיעו לגיל 18 - יכול להיות שנו תקופה סבירה בלתי-יציבה שהורה לא יכול היה לדאוג לילד כל השנים.

הייתי מוכן ללכת יותר בכיוון של קשירת הזמן הקצוב עם הענין של פקיד הסעד. נאמר, שתהיה זו הגנה אם המסירה היתה לזמן קצוב מראש ואם היתה בהסכמת פקיד הסעד. אז יש ביקורת רשמית על הדברים האלה. אם הוא יגיד: הייתי אצל פקיד הסעד ופקיד הסעד הסכים לכך, אף-על-פי שיש בזה התנערות; כי אם אין בזה התנערות זה בכלל לא פלילי, כי זה לא נכלל בסעיף (א), על-ידי זה הוא משתחרר מן האחריות הזאת.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: לא התלהבתם מן הרעיון שפקיד הסעד יתן הסכמתו. לפי חוק האימוץ - בית המשפט הוא המחליט; פקיד הסעד רק מחווה דעתו. פה אתם מציעים לתת לפקיד הסעד סמכות לתת הסכמה. השאלה היא אם זה רצוי או לא. לי נראה שאין להתנגד לזה.

י. צוריאל: הכוונה בהצעה להכניס את פקיד הסעד בנושא זה היא: הורה חייב בנסיבות מסוימות למצוא סידור לילד, לתקופה קצובה. מצד שני, הוא חושש שיועמד לדין פלילי. מה יעשה במקרה זה? פקיד הסעד בא לעזרתו במקרה זה ובודק, אם המעשה שהורה עושה הוא לטובת הילד וכוונת ההורה היא באמת לזמן קצוב - אין זה רע. טוב יהיה אם פקיד הסעד יגיד בשלב זה: בדקתי, זה לזמן קצוב; אמנם יש בזה התנערות, אבל, זה לטובת הילד ואני מסכים. זה יכול גם להצדיק את המקרים שהורה מכניס את ילדו למוסד או לקיבוץ וההורה אינו מתחייב באף פרוטה להחזקת הילד.

פקיד הסעד מוכר גם בחוק הפיקוח על המעונות וגם בחוקים אחרים.

י. קורן: מה במקרה שהמסירה היא לקרוב משפחה?

י. צוריאל: הכוונה שלנו היא לקיים פיקוח על הילדים שלנו, כולל הטיפול שניתן להם. אין זה משנה לאת. אין זה משנה לנו למי נמסר הילד. לנו אם נמסרים לקיבוץ או חשובה הכוונה של ההורה.

י. קורן: במציאות הישראלית יהיה צורך לפתוח רכבות תיקים פליליים.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: במקרה שלא יתקבל הענין של קרובים, אסתייג מכל הסעיף הזה.

לסעיף (א) - היתה הצעה של חבר-הכנסת ארזי, שהעונש לא יהיה מאסר של שלוש שנים, אלא שנה אחת. בסעיף 186 כאשר היה מדובר על מסירה בתמורה - הסכמו לעונש מאסר של שלוש שנים. יש בכל-זאת הבדל בין הסעיף הראשון לשני. בסעיף הראשון יש מסחר ברור בילדים.

י.ה. קלינגהופר: זה עדיין עוררן. בנסיבות מסוימות הנושא עלול להיות חמור ביותר; נקל יתר על המידה אם נפחית מן העונש המירבי של מאסר שלוש שנים.

י. קורן: אני מציץ תקופה של שנתיים.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: אני נוטה למאסר של שנה אחת, אבל, נתפשר על תקופה של שנתיים.

לפי הפרוצדורה של החוק לאימוץ ילדים, האם אדם המקבל ילד חייב לקבל את הסכמת פקיד הסעד?

א. ידין: כדי לאמץ את הילד צריך, בסופו של דבר, לקבל אישור של בית-המשפט, אבל, בית-המשפט יכול לתת את האישור רק אם הילד היה אצל המאמץ במשך שישה חודשים. הענין מתחיל בזה, שהילד נמסר למאמץ ואז צריך לתת הודעה לפקיד הסעד. כעבור שישה חודשים אפשר ללכת לבית-המשפט לבקש את האישור. המוסד את הילד

יכול להגיד: עשיתי זאת לשם התנערות, אבל, רציתי בכך להתחיל את הליכי האימוץ הרשמי.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: לפני שבא לשופט צריך גם אקט של פקיד הסעד?

א. ידין:
בחוק האימוץ כתוב, שהתקופה של ששה חודשים נחשבת רק מן היום שפקיד הסעד קיבל הודעה על-כך. הרעיון הוא, שבמשך שישה חודשים פקיד הסעד מתעניין איך הילד נקלט במשפחה החדשה ואז הוא יכול להגיד לבית-המשפט אם האימוץ מתאים וראוי לאישור. העניין עשוי להתחיל עוד לפני ההודעה לפקיד הסעד. אם הילד נמסר למשפחה המאמצת למטרה של אימוץ רשמי, אנחנו מצידנו, איננו רואים זאת בתור עבירה.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: המשפחה המאמצת תצטרך להוכיח שהכוונה היתה לאימוץ רשמי?

א. ידין: לא המשפחה המאמצת, בי אם ההורים.

י. צוריאל: לפי חוק האימוץ, בדגש שמשפחה מאמצת מקבלת את הילד, היא חייבת להודיע לפקיד הסעד: קיבלתי ילד בכוונה לאמצו.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: אפשר לסכם, שיש הסכמה לחלק הראשון של סעיף (ב): "תהיה זאת הגנה טובה בפני אישום לפי סעיף זה אם הוכח, שמסירת הקטין היתה למטרת אימוץ לפי חוק אימוץ ילדים, תש"ך-1960".

נעבור לסיפה של סעיף (ב).

י. ה. קלינגהופר: הייתי מציע לנסח את סעיף (ב) כך: "תהיה זאת הגנה טובה בפני אישום לפי סעיף זה אם הוכח שמסירת הקטין היתה - 1. למטרת אימוץ לפי חוק אימוץ ילדים, תש"ך-1960; 2. לזמן קצוב מראש ובהסכמת פקיד סעד, כמשמעותו בחוק שירותי הסעד, תשי"ח-1958".

א. ידין: הכנסתי תקופה של 6 חודשים, כי אם זה דבר לתקופה כל-כך קצרה, לא רציתי לדבר על התנערות. התנערות זה דבר יותר ממושך. אבל, אם מכניסים את פקיד הסעד לא צריך לדבר על תקופה של שישה חודשים.

י. ה. קלינגהופר: לפקיד הסעד אחריות בדברים הרבה יותר גדולים.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: אני רוצה לחזור לענין הקרובים. חבר-הכנסת בן-פורת הציע בישיבה הקודמת לכתוב: "תהיה זו הגנה טובה אם ההורה או האפוטרופוס יוכיחו שהמסירה או ההרשאה נמסרו לקרוב משפחה בגין מצב כלכלי קשה או בגין התערעות בריאות של אחד מבני המשפחה שמנעו המשך החזקת הילד".

א. ידין: אחרי שהכנסנו את פקיד הסעד, איננו צריכים לתאר את המקרים השונים בהם פקיד הסעד יתן הסכמו או לא. לשם כך יש לנו ההליך הזה, שמביאים את הדבר הזה בפני אדם אחראי והוא נותן דעתו. הוא צריך לבדוק אם יש מצב בריאותי וכלכלי המחייב זאת.

השאלה שברגע עומדת לדיון צריכה להצטמצם סביב השאלה אם בסעיף קטן (א) אחרי המלים "שאינו הורה או אפוטרופסו" יבוא: סבו, דודו וכו'.

ר. אדני: בדיונים הקודמים הסתייגתי מסעיף 186ב. אני עומד בהסתייגותי אלא אם כן נמצא איזה נוסח בו ייאמר שאם המסירה היא לטובת הילד, לא חל העונש.

י.ה. קלינגהופר: אם זה לטובת הילד - אין התנערות.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: במקום "או לזמן קצוב מראש של לא יותר משישה חודשים" נכתוב: "לזמן קצוב ובהסכמת פקיד סעד, כמשמעותו בחוק שירותי הסעד, תשי"ח-1958". המלה "מראש" אחרי המלים "לזמן קצוב" אינה דרושה.

לענין קרוב משפחה - אני מסכים, שאם נדבר על קרוב לא נוסיף את יתר הדברים שתבר-הכנסת בן-פורת הזכיר - מצב כלכלי או בריאותי. אם אדם מוסר את ילדו לידי קרוב משפחה, אין להעלות על הדעת להפוך זאת לדבר פלילי.

י.ה. קלינגהופר: אם נקבע פטור מאחריות פלילית לגבי מסירת הקטין לקרוב, זה יכול להביא לידי עקיפת החוק. ההורה, בסופו של דבר, רוצה למסור את הקטין למי שאינו קרוב, אבל, היות ואז יעבור על החוק, ימסור קודם לאחד הקרובים, אחר-כך הקרוב יעביר את הילד הלאה. הקרוב איננו הורה ולא אפוטרופסו; חוק לא יחול עליו. ההורה או האפוטרופוס יתגונן בזה, שמסר את הילד לסבא. קל מאוד ללכת בדיוק זה. בזה נעודד עקיפת החוק.

אם אדם רוצה למסור קטין לקרוב משפחה, הרי אם יעשה זאת מסיבות של מצב כלכלי קשה או מחלה, זו לא תהיה התנערות; הוא עושה זאת מתוך דאגה לילד. זו לא תהיה עבירה. אם הוא עושה זאת לטובת הילד, או בנסיבות מיוחדות שהזכרנו, מדוע שלא יזדקק לפקיד הסעד? למה לנו לטשטש את ההפרדה בין זכויות וחובות של הורים ואפוטרופסים, כמו שנקבעו באוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, מצד אחד, לבין קרובים? הענין של היחס בין ההורה והאפוטרופוס מצד אחד והילד מצד שני, צריך להיות ברור מאוד. אל נעשה טשטוש גבולות.

ר. ארזי: אותי לא מעניין קרוב משפחה. לפעמים ידיר יותר חשבו מקרוב, אצלו תועלת יכולה להיות מדוד או סבא שהם קבצנים? לעומת-זאת, יכול להיות ידיר שיכול לספל בילד מצויין, למרות שאיננו קרוב.

יש מקרים שהורים מוסרים ילד למוסד. יש מוסדות של עליית הנוער. הם יותר חשובים מקרוב או ידיר. אם הורה מוסר את הילד למוסד של עליית הנוער, זה רע? זה לטובת הילד.

אנחנו משתמשים במונח "קטין". איננו מפרידים אם מדובר בקטין בגיל 2-5 או בצעיר בן 17.

נחוצה הגדרה, שתהיה זו הגנה טובה אם הוכח שהמסירה היתה לטובת הילד. במקום להסתבך בהגדרות מי קרוב ומי לא, טוב יהיה אם נגדיר, שתהיה זו הגנה טובה אם הוכח שהמסירה היא לטובת הקטין. בית-המשפט יחליט אם היה זה לטובת הקטין או לא.

א. ידין: אנחנו רוצים שפקיד הסעד יבדוק זאת, במקום שהאיש עצמו יהיה שופט.

ר. ארזי: יכול להיות מצב שהמדובר בקטין בעיירת-פיתוח דחוקה, שאין בה פקיד סעד, וצריך היה למסור את הילד מייד; אי-אפשר היה לחכות עד-אשר קצין הסעד יבוא. אינני רוצה להתנגד לאלמנט של פקיד הסעד, אבל, בשבילי האלמנט הקובע הוא, שאם יוכח שהמסירה היתה לטובת הילד, בין שפקיד הסעד נתן הסכמתו ובין שלא, בין שמסרו את הילד לקרוב ובין שלא, שתהיה זאת הגנה טובה.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון: ענין המוסד מכוסה על-ידי ההגנה שקיבלנו: "לזמן קצוב ובהסכמת פקיד סעד, כמשמעותו...". אם מישהו יתצה למסור ילד למוסד ילדים, יהיה עליו לקבל את הסכמת פקיד הסעד. ההנחה היא, שזה לטובת הילד. בהקשר זה אין-צורך לומר, שזה לטובת הילד, כי פקיד הסעד יצטרך לתת את הסכמתו.

מסירת ילד לקרוב - זה דבר נפוץ. אני מוכן להסכים לצרף את ענין קרוב משפחה לענין טובת הילד, כדי לכסות את המקרים שהעלה חבר-הכנסת קלינגהופר, שקרוב יעביר את הילד למישהו אחר ויטען: החוק אינו חל עלי.

י.ה. קלינגהופר:
חבר-הכנסת ארזי רוצה לקבוע את ענין טובת הילד כהגנה טובה. הדבר, ראשית-כל, מיותר; שנית, זה יכול להיות מזיק. זה יוסיף גורם של חומרה. זה מיותר, משום שאם הדבר נעשה לטובת הילד - ההורים מקיימים את מצוותם לדאוג לילד; הם אינם מתנערים מזכויותיהם וחובותיהם. על-כן הם כלל לא עוברים עבירה. אם כן, לשם מה ההגנה? הגורם של החומרה יהיה בכך, שבעוד שבלי התוספת הזאת אתה מחייב את התביעה להוכיח שאדם התנער, זאת-אומרת, שהמסירה היתה שלא לטובת הילד, על-ידי הכנסת ההגנה הזאת תיטול את נטל ההוכחה הזאת מן התביעה ותעביר אותו למוסר, שייאלץ להוכיח שהדבר הוא לטובת הילד.

מ"מ הינ"ר א. אנקוריון:
בפועל יכול להיות ידיד שהוא יותר טוב מאח, אבל, כאשר מדברים על קרוב, מדברים על דבר אובייקטיבי. אין לחשוב שהכוונה של דוד או דודה, טבא או סבתא, היא לסחור בילד.

אם אנחנו מכניסים את ענין הסכמת פקיד הסעד, אין טעם להוסיף את ענין טובת הילד. ברור שפקיד הסעד יתן את הסכמתו רק אם זה לטובת הילד.

אני בהחלט מסכים, בגלל הספיקות שהיו כאן, שאם ענין טובת הילד נוסף לענין מסירה לקרוב משפחה. זאת-אומרת, לא יהיה זה מספיק שהילד נמסר לקרוב משפחה, אלא צריך להוכיח שזה גם לטובתו של הילד.

י.ה. קלינגהופר:
ממילא התביעה צריכה להוכיח שזה לא לטובת הילד. מה זו התנערות?

מ"מ הינ"ר א. אנקוריון:
היא לא צריכה להוכיח אם זה לטובת הילד או לא; היא צריכה להוכיח שהם התנערו.

י. קלינגהופר:
אם מסרו, וזה לטובת הילד, זו לא יכולה להיות התנערות.

ר. ארזי:
אני מציע להוסיף בסעיף: "או אם הוכח כי המסירה היתה לטובת הילד". אם עצם המסירה היתה לטובת הילד, זו בשבילי הגנה. אני מוכן לוותר על הענין של המוסר, כי לזה יש ביטוי בהסכמה של פקיד הסעד, אבל, אני מוכן לוותר על ענין טובת הילד.

מ"מ הינ"ר א. אנקוריון:
זה יהרוס את כל הרעיון שבסעיף. בישיבה הקודמת נתתי את הדוגמה של המסיון. כאשר הורים מוסרים את ילדם למסיון, האם זה טוב בשביל הילד או לא? האם בית-המשפט יצטרך לומר, שנה לא לטובת הילד? איננו רוצים שתהיה תחרות לצנין האימוץ. איננו רוצים שאנשים ימסרו ילדים שלא בדרך האימוץ, אלא במקרים בלתי רגילים שיש הסכמה לאיזה זמן קצוב. אם נכניס הגדרה כל-כך רחבה, שאם זה לטובת הילד, זו לא עבירה, זה יהרוס את החוק.

ה צ ב ע ה

ההצעה שתהיה זו הגנה אם הילד נמסר לקרוב משפחה, כאשר זה לטובת הילד, נחקבלה.

י.ה. קלינגהופר:
הגנה זאת צריכה להיות הגנה שנייה, כי היא יותר ספציפית.

א. ידין:
אני מבקש רשות להסתייג.

ידיד יכול להיות יותר קרוב מקרוב-משפחה.

ד. ארזי:

אתה יכול להציע זאת, ולהוסיף: למעט מסירה למסיון.

י.ה. קלינגהופר:

אני בהחלט נגד המסיון. אני מתבייש לומר זאת, גם מעל במת הכנסת, אבל, לא

ד. ארזי:

הייתי מכניס זאת לסעיף.

מה עם ההגדרה של קרוב משפחה?

מ"מ היו"ר א. אנקוריון:

אפשר לכתוב ישר: "טבא או סבתא, אח או אחות, דוד או דודה" בלי לתת הגדרה של

א. ידין:

קרוב משפחה.

אבקש לנסח זאת בהתאם לנוסח של "קרוב" בחוק הפיקוח על מעונות.

י.ה. קלינגהופר:

יש הצעה של חבר-הכנסת ארזי להגביל את ה"קטין" בסעיף זה עד גיל 14.

מ"מ היו"ר א. אנקוריון:

חוק אימוץ ילדים חל על ילדים עד גיל 18.

א. ידין:

בחוק נאמר שאי-אפשר לאמץ ילדים מעל לגיל 18 ושלא יהיה ילד של ההורים אלא של האמצעים, צריך להיות הליך הורה מאמץ, מי שעומד במקום הורים כלפיו או אחראי כלפיו כמו הורה. אני מתאר לעצמי, שמבחינת פקיד הסעד, מקרים של צעירים מעל גיל 14 הם שוליים מאוד. בכל-זאת, שולחים ילד למוסד פגיוכי בגיל 14, 15.

האם יש עוד חוקים שיש בהם הבחנה בגיל של קטין?

ד. ארזי:

יש בחוק הפלילי ובמקומות שונים הגדלים כאלה.

א. ידין:

בחוק העבריינים הצעירים יש גם-כן אבחנה של גיל.

י. צוריאלי:

אנחנו כאן בשטח הדאגה המשפחתית לצעיר. גם חוק הכשרות המשפטית וגם חוק האימוץ

א. ידין:

מדברים על קטין עד גיל 18.

בחוק הפיקוח על המעונות יש אותה אבחנה. חובה להודיע על החזקת ילד עד גיל 14.

ד. ארזי:

לקבל את סעיף (א) בהצעה שהובאה על-ידי משרד המשפטים. במקום מאסר של שנים, שנים, יבוא: מאסר של שנתיים.

הוחלט:

לקבל את הרישה של סעיף (ב) האומרת: "תהיה זאת הגנה טובה בפני אישום לפי סעיף זה אם הוכח שמסירת הקטין היתה למטרת אימוץ לפי חוק אימוץ ילדים, תש"ן-1960". אחרי כן יבוא, שמהיה זו הגנה אם המסירה היתה לטבא או סבתא, דוד או דודה, אח או אחות (בהתאם לנוסח של "קרוב" בחוק הפיקוח על מעונות) אם היא היתה לטובת הילד. בסיפה ייאמר: "לזמן קצוב ובהסכמת פקיד סעד, כמשמעותו בחוק שירותי הסעד, תשי"ח-1958".

לדבר בסעיף על קטין עד גיל 14.

הסתייגות לפרופ' ידין: למחוק את הפסקה
המדוברת על-בך שתהיה זו הגנה אם המסירה
היתה לקרוב אם היא בינה לטובת הילד;
הסתייגות לחבר-הכנסת ארזי: להזסיף, שתהיה
זו הגנה טובה אם הוכח שהמסירה היתה לטובת הילד.
פרופ' ידין יכין הצעת נוסח.

הישיבה ננעלה בשעה 12.45